

СТАЛИЙ РОЗВИТОК НА ПІДПРИЄМСТВІ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

М.В. Кармінська-Белоброва, к. н. з. держ. упр.,
доцент кафедри менеджменту

А.О. Рожко, студент

Національний технічний університет
“Харківський політехнічний інститут”, м. Харків

Сталий розвиток – це концепція, яка передбачає досягнення балансу між економічним зростанням, соціальною відповідальністю та екологічною стійкістю. Вона виникла в результаті усвідомлення, що без врахування цих трьох складових економічний розвиток може призвести до виснаження природних ресурсів, соціальних нерівностей та екологічних катастроф. Головна мета сталого розвитку – задовольнити потреби сучасного покоління без шкоди для можливостей майбутніх поколінь.

В умовах сучасних глобальних викликів Україна зіткнулася з необхідністю переглянути свої економічні, соціальні та екологічні підходи. Сталий розвиток стає актуальною темою для українського бізнесу та суспільства, оскільки країна прагне інтеграції до світової економіки та водночас бореться з екологічними проблемами. Підприємства, які слідують цілям сталого розвитку, здатні впливати на розвиток економіки, знижуючи свою залежність від викопного палива, зменшуючи викиди парникових газів та підвищуючи енергоефективність.

В контексті війни та її наслідків актуальність цієї теми також зростає, оскільки відновлення інфраструктури та економіки потребує нового підходу, орієнтованого на довгострокову стійкість. Створення умов для сталого розвитку дозволить Україні не лише вирішити поточні економічні та екологічні проблеми, а й зміцнити свою міжнародну позицію як екологічно свідомої та соціально відповідальної країни.

Україна приєдналася до глобального процесу досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР) у 2015 році, ухваливши Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». Становлення ЦСР в Україні відбувається в умовах необхідності реформування економіки, боротьби з наслідками конфлікту на сході країни, а також у відповідь на виклики кліматичних змін та соціальних нерівностей. Згідно з термінологією Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), сталий розвиток промисловості

характеризується конкуренто-спроможною економікою, продуктивною зайнятістю та здоровим навколишнім середовищем. Сталий розвиток підприємства передбачає побудову системи ефективного управління, що базується на системоутворюючих та часткових принципах, які наведено таблиці 1 [1, с.38].

Таблиця 1. - Принципи сталого розвитку

Принципи сталого розвитку	
Системоутворюючі принципи	Часткові принципи
Принцип постановки цілей	Принцип постановки цілей
Принцип ієрархічності	Принцип взаємозалежності підсистем
Принцип системності	Принцип прибутковості
Принцип компетентності	Принцип пріоритетності кінцевої цілі
Принцип адаптивності	Принцип досягнення стійкої динаміки
Принцип зворотного зв'язку	Принцип забезпечення прав людини
Принцип цілісності	Принцип відкритої взаємодії
Принцип надійності	Принцип зниження ризиків
Принцип інформованості	Принцип дотримання правових і
Принцип сприятливості	міжнародних ділових норм

Екологічні дослідження є ключовими для підприємств, оскільки вони дозволяють оцінювати вплив виробничих процесів на довкілля, виявляти шляхи для оптимізації ресурсів і зменшення викидів. Оцінка екологічної ефективності процесів може виявити можливості для енергоефективності та зниження витрат на ресурси. Також підприємства, які впроваджують екологічні інновації, часто отримують переваги на ринку, особливо серед екологічно свідомих споживачів. В умовах посилення екологічних стандартів та регуляцій у багатьох країнах, у тому числі й в Україні, підприємства змушені адаптувати свої виробничі процеси для відповідності законодавству. Отже, екологічні дослідження допомагають підприємствам впроваджувати довготривалі екологічно відповідальні стратегії, що сприяє стійкості бізнесу та суспільства.

Українські підприємства поступово інтегрують принципи сталого розвитку в свою діяльність, беручи участь в екологічних ініціативах, спрямованих на зниження негативного впливу на навколишнє середовище. Серед прикладів успішних екологічних ініціатив українських компаній можна визначити українського промислового гіганта «Метінвест», який активно впроваджує програми зі скорочення викидів і модернізації обладнання. Компанія інвестує в проекти з поліпшення екологічної безпеки, включаючи встановлення сучасних фільтраційних систем на заводах. Одним

із напрямків є скорочення викидів парникових газів та управління відходами. «Нова Пошта» впровадила програму зі зменшення використання пластику в упаковці, запровадивши альтернативні, екологічно чисті матеріали. Компанія також інвестує в розробку зеленої логістики, що передбачає зменшення викидів CO₂ від транспорту та оптимізацію маршрутів доставки для зниження впливу на довкілля. Декілька лісогосподарських підприємств у Карпатському регіоні беруть участь в ініціативах з відновлення лісів, захисту біорізноманіття та боротьби з незаконною вирубкою, що включає впровадження системи відповідальної лісової сертифікації та співпрацю з місцевими громадами для стійкого управління лісовими ресурсами. Відомий виробник напоїв «Оболонь» активно впроваджує екологічні практики, зокрема програми з водозбереження та переробки відходів. На своїх заводах компанія встановила обладнання для очищення стічних вод і впровадила систему повторного використання водних ресурсів. Також «Оболонь» використовує екологічні пакувальні матеріали. Енергетична компанія «ДТЕК» інвестує у відновлювані джерела енергії, зокрема вітрові та сонячні електростанції, що дозволяє зменшити залежність від традиційних джерел енергії та знизити викиди в атмосферу. Компанія бере активну участь у впровадженні концепції «зеленої енергетики» в Україні.

Українські підприємства можуть застосовувати підхід розвитку економіки замкнутого циклу, яка передбачає повторне використання матеріалів та мінімізацію відходів у своїй діяльності і надалі, у більших масштабах.

Впровадження Цілей сталого розвитку (ЦСР) дозволяє поєднати економічні, соціальні та екологічні аспекти управління, що сприяє створенню конкурентних переваг, підвищенню ефективності виробництва та зміцненню репутації компаній.

Основними шляхами для українських підприємств у впровадженні ЦСР є:

- інвестування в екологічні дослідження та інновації, у розробку нових технологій, що сприяють економії ресурсів та зменшенню викидів. Наприклад, це можуть бути енергоефективні рішення, переробка відходів та впровадження «зеленої» логістики.

- перехід на відновлювані джерела енергії. Українські підприємства можуть інвестувати у відновлювані джерела енергії, що не лише сприяє зменшенню викидів, але й знижує витрати на енергоресурси в довготривалій перспективі.

- підприємствам необхідно розробляти програми з утилізації та переробки відходів, що включає запровадження систем збору та переробки

продукції, використання екологічних матеріалів у виробництві та впровадження процесів для зменшення кількості відходів [2, с.76].

- розвиток корпоративної соціальної відповідальності, тобто інтегрувати ЦСР у свою корпоративну стратегію, залучаючи до цього своїх співробітників, клієнтів та партнерів, що сприятиме зміцненню репутації підприємств як соціально відповідальних і сприятиме стійкому розвитку бізнесу.

Сталий розвиток на підприємствах є невід'ємною складовою сучасного економічного розвитку, особливо в умовах глобальних викликів, таких як зміни клімату, виснаження природних ресурсів та соціальна нестабільність. Досвід українських підприємств демонструє, що впровадження принципів сталого розвитку дозволяє не тільки підвищити ефективність виробничих процесів, а й забезпечити довгострокову конкурентоспроможність, підвищити репутацію компанії та зміцнити соціально-економічну стабільність у регіонах присутності.

Отже, з огляду на економічні та соціальні виклики, які стоять перед Україною, впровадження принципів сталого розвитку на підприємствах є не тільки актуальним, але й необхідним кроком для забезпечення довгострокового процвітання як окремих компаній, так і національної економіки в цілому. Подальші дослідження у цій сфері мають зосереджуватися на практичних аспектах впровадження сталого розвитку, враховуючи специфіку різних галузей економіки та регіонів України.

Список використаних джерел

1. Гречко А.В., Очеретяна О.В. Дослідження еволюції наукової думки в аспектах визначення сутності поняття «сталий розвиток підприємства». Підприємство та інновації. 2020. №15. - С.37-41.

2. Мусіна Л.А. Інновації та технології для розвитку зеленої ресурсоефективної економіки України / Л.А. Мусіна, Т.К. Кваша : монографія. – К. : УкрІНТЕІ, 2017. – 138 с.

3. Шматько Н.М. Концепції стійкого організаційного розвитку великомасштабних економіко-виробничих систем / Н.М. Шматько, І.В. Пантелєєва, М.В. Кармінська-Белоброва // Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки) = Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2023. – № 2. – С. 17-22.

4. Національна доповідь: «Цілі Сталого Розвитку: Україна». Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2017. URL:

НАУКОВІ ПАРКИ ЯК ОДИН З СУБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ У КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГО-ІННОВАЦІЙНИХ ВІДНОСИН

О.О. Савчук, к. ю. н., доцентка

Національний юридичний університет ім. Я. Мудрого

Екологічні інновації є ключовим елементом стратегії сталого розвитку, спрямованої на зменшення негативного впливу людської діяльності на довкілля. Вони полягають у впровадженні нових технологій, процесів, продуктів або послуг, які мають менший негативний вплив на природу порівняно з традиційними рішеннями. Центральним аспектом екологічних інновацій є участь суб'єктів, які сприяють їх розвитку та реалізації.

За законодавством України, науковий парк - юридична особа, що створюється у формі господарського товариства, яке повинно мати у складі учасників не менше одного закладу вищої освіти та/або наукової установи, партнери наукового парку - суб'єкти господарювання, що уклали з науковим парком договір про партнерство (ст. 1 ЗУ «Про наукові парки») [1].

Таким чином виступаючи поряд із технологічним парком самостійним суб'єктом інноваційної діяльності. Науковий парк - договірне об'єднання суб'єктів господарювання, створене з метою організації, координації та контролю процесу виконання проектів наукового парку. Партнери наукового парку – суб'єкти господарювання, що уклали з науковим парком договір про партнерство та беруть участь у виконанні проектів наукового парку. Пріоритетні напрями діяльності наукового парку - економічно і соціально зумовлені напрями науково-технічної та інноваційної діяльності, що відповідають меті створення наукового парку і визначаються законами України [2].

За функціональним місцем в інноваційному процесі з участю закладів вищої освіти (далі – ЗВО) або наукових установ наукові парки є найбільш відповідною структурою для підтримки інноваційної діяльності та виконання завдань по комерціалізації наукових результатів [3].